

Наталія ЧЕРВІНСЬКА,
методист відділу освітньої та інноваційної діяльності ВІППО

Малюємо красою по світу

Віддай людині крихітку себе.
За це душа наповнюється світлом.
Ліна Костенко

Ерудована, творча, талановита, гармонійна і багатогранна особистість. Саме такою є **ПРИХОДЬКО МАРИНА ІВАНІВНА**, заслужений вчитель України, вчитель музичного мистецтва та мистецтва КЗЗСО «Луцький ліцей № 9 Луцької міської ради», керівник фольклорного гурту «Червона калина», ансамблю народної музики «Цебрик», вокального гурту «Карамельки».

Марина Іванівна моделює освітній процес з опорою на матеріал музично-етнографічної скарбниці української нації, що сприяє життєвому самовизначенню сучасного школяра як свідомого громадянина, патріота своєї Батьківщини, готового брати активну участь у розбудові держави. Вчитель переконана: занурення дитини у народне музичне мистецтво надає можливість передати їй ціннісний ментальний код і вибудувати сучасне світобачення та світосприйняття. Саме тому використання елементів фольклорного матеріалу на уроках музичного мистецтва, в гуртковій роботі наближає школярів до сформованих протягом століть уявлень про українську ментальність, генетичний код нації.

Усі заняття Марини Іванівни об'єднані думкою про те, що творчість нашого народу – нев'януча окраса його духовної культури. Пані Марина популяризує й відроджує національні звичаї, традиції та обряди. Переважно репертуар цих колективів – стилізований фольклорний матеріал в авторській інтерпретації Марини Іванівни. Вона

розшифровує старовинні пісні. На їх матеріалі складає фольклорні в'язанки та віншування. Інструментарій для роботи з учнями поповнюється власноруч зробленими інструментами та предметами побуту старовини.

Своє призначення вчителя бачить у створенні для дітей такого освітнього простору, у якому дитина, сприймаючи музичні твори, здійснює шлях до пізнання себе, світу і свого місця в ньому. Педагог упроваджує авторську систему роботи, спрямовану на поєднання народної та авторської музики, танцю, слова, гри для формування духовної самодостатності, національної свідомості особи, успішної самореалізації в житті й навчанні.

Творчі напрацювання вчитель узагальнює у друкованих виданнях. Це методичні розробки, інтерактивні кейси, а також авторські аранжування для бандури, пісенні збірки, розробки фольклорних дійств, авторські пісні тощо. У її доробку – 30 друкованих видань, які використовують учителі ЗЗСО та спеціалізованих мистецьких закладів.

Результатами плідної та ефективної праці М. Приходько є численні перемоги в професійній діяльності. Марина Іванівна – лауреат іменної премії луцького міського голови (2014 р. та 2022 р.), переможець всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2013» в номінації «Музичне мистецтво».

Розмаїтий талант Марини Іванівни відображається не лише у професійній педагогічній діяльності. Вона є переможцем міжнародного фестивалю «Срібні струни» (м. Тернопіль), лауреатом III премії міжнародного конкурсу «Кримська весна» (м. Ялта), володарем гран-прі всеукраїнського конкурсу «Ранкові роси» – 2021 (м. Миколаїв), лауреатом III премії міжнародного вокального конкурсу «Paris-Toronto» – 2021, лауреатом II премії міжнародного вокального конкурсу «Warszawa-Toronto» – 2023. Член Національної спілки кобзарів України.

Пропонуємо вам поповнити репертуар бандуристів творами, перекладення та аранжування яких здійснила Марина Приходько.

Без тебе, Олесю

Поволі
Ніжно

Український народний романс
записаний від Олени Пчілки Миколою Лисенком
Аранжування Марини Приходько

Вокал

Бандура

Без т-ебе, О - ле - сю, пше-ни-цю во - зи - ти,
без те-бе, го - лу - бонько, тяжко в сві-ті жи - ти. Як день, так ніч,
то рве ду - шу, я до те - бе прий - ти му - шу,
хоча й не ра-нень-ко, О - ле - сю, сер - день - ко! Як день, так ніч,

13 то рве ду - шу, я до те - бе прий - ти му - шу,

13 хо - ча й не ра - нень - ко, О - ле - сю, сер - день - ко!

16 А tempo
2. Без те - бе, О - ле - сю, ні в ві - що не дба - ю,

20 без те - бе, го - лу - бонь - ко, про все за - бу - ва - ю.

22

Як день, так ніч, то рве ду - шу, я до те - бе

22

25

прий - ти му - шу, хо - ча й не ра - нень - ко,

25

ff 3 рухом

27

О - ле - сю, сер - день - ко! 3. Без те - бе, О - ле - сю,

27

f

29

буйний ві - тер ві - є, без те - бе, го - лу - бонь-ко, сонечко не грі - є.

29

Glissando

32

Як день, так ніч, то рве ду- шу, я до те - бе

32

Glissando

35

прий - ти му - шу, хо - ча й не ра - нень - ко,

35

Glissando

37

Ritenuato, Закінчення

О - ле - сю, сер - день - ко. *tr* Без те - бе, О - ле - сю,

37

p

39

тяж - ко в сві - ті жи - ти...

39

Поблискують черешеньки

3 рухом

Слова Лесі Українки
Мелодія Мирослава Стефанишина
Аранжування Марини Приходько

The musical score is written for voice and piano. It begins with a piano introduction in 3/4 time, marked with a forte (f) dynamic. The piano part features a rhythmic melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The voice part enters at measure 5 with the lyrics: "1. По-блиску-ють че-ре-шеньки в листі зе-ле-нень-кім, че-ре-шеньки". The piano accompaniment continues with a steady rhythm. At measure 10, the voice part has the lyrics: "ваблять о-чі ді-точкам ма-лень-ким. Ла, ла, ла, ла, ла!". The piano part features a more active melody. At measure 15, the voice part has the lyrics: "Ла, ла, ла, ла, ла, ді-точ-кам ма-лень-". The piano part continues with a steady rhythm. The score ends with a final chord in the piano part.

20

КИМ! Ла. // КИМ!

25

30

2. Дівчаточка й хлоп'яточка
Під деревцем скачуть,
Простягають рученятка
Та мало не плачуть.

Приспів:
Ла, ла, ла, ла...
Та мало не плачуть.

Перегра

3. Раді діти вишню з'їсти,
Та високо лізти.
Ой раді, раді б зірвати,
Та годі дістати.

Приспів:
Ла, ла, ла, ла...
Та годі дістати.

Українська культурна спадщина відіграє важливу роль у збереженні минулого, формуванні історичної пам'яті й національної свідомості народу. Тому важливо спільними зусиллями зосередити увагу на збереженні, відновленні, поверненні та популяризації як матеріальної, так і нематеріальної культурної спадщини. Школа є осередком становлення громадянина – патріота України, а уроки мистецтва – могутній засіб у вивченні національної спадщини, їх популяризації та збереженні.

Талановиті педагоги Волині **БЕБЕС МАРІЯ ФЕДОРІВНА**, вчитель образотворчого мистецтва Заліського ліцею Заболоттівської селищної ради, і **ШТИК НЕЛЯ ВАСИЛІВНА**, вчитель образотворчого мистецтва та англійської мови Млинівської гімназії-філії Опорного закладу освіти «Кортеліський ліцей імені Василя Корнелюка Ратнівської селищної ради», захоплюються українськими національними розписами: петриківським, який є художньою візитівкою України, та відродженням самчицьким¹.

Марія Федорівна та Неля Василівна володіють чудовим талантом – умінням зацікавити учнів, передати їм свою любов до українського мистецтва, до рідного краю, до свого народу і країни. Педагоги переконані, що народне мистецтво духовно збагачує, робить культурними, добрими, щирими, проникливими і багатогранними.

Казковість **петриківського розпису** зачарувала серця мільйонів шанувальників прекрасного та на увесь світ прославила талановитих українських майстрів! Саме тому його занесено до Списку всесвітньої нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. Шлях до мистецтва петриківського розпису в Марії Федорівни зароджувався поступово. Спочатку це була підготовка до уроків, на яких вивчалася тема декоративного розпису. Намагалася намалювати зразки для учнів, удосконалювала мазки. Поступово почала вивчати творчість майстрів петриківки. Переглядала їх твори, пробувала відтворити. Особливо сподобався стиль виконання композицій сучасної художниці Тамари Вакуленко. Чарівні квіти і птахи, виконані майстринею, досконалі, красиві, витончені. Марія Федорівна старалася малювати схожі композиції. Переглядала багато відеоуроків Галини Назаренко, Ольги Черьомушкіної, Вікторії Тимошенко та ін. «Чим більше я навчалася петриківського розпису, тим більше розуміла його особливості і правила побудови композицій. Мала величезне задоволення від творчого процесу. Особливо, коли почало вдаватися те, що подобалося. І тепер петриківський розпис для мене – це не тільки приємне захоплення, але й певна арттерапія, релакс. А ще – це чудова можливість створити подарунки власноруч для рідних, близьких та друзів», – каже Марія Федорівна.

Свою любов до унікального петриківського розпису Марія Федорівна передає учням Заліського ліцею і вихованцям гуртка декоративно-прикладного мистецтва. Вона вчить дітей основних елементів петриківки, які роблять її упізнаваним на весь світ. У петриківському розписі завше переважали рослинні візерунки, здебільшого квіткові. Створювали фантастичні, небували у природі форми квітів. Нерідко квіти та ягоди поєднували з птахами. Іноді малювали тварин і навіть людей, які мали теж дещо фантастичний вигляд. Часто використовували образ жар-птиці, що, за українською міфологією, приносить щастя.

Вчитель розповідає учням, що для створення візерунків українці використовували природні фарби. Щоби створити візерунок у техніці петриківського розпису, необхідно опанувати чотири типи мазка – «гребінець», «зернятко», «горішок» та «перехідний мазок». Це тонкі лінії, які надають розпису певної прозорості та невагомості.

Надзвичайно важливими у збереженні традиційності цього мистецтва є інструменти, якими створюється петриківка. Майстриня особливо пишається пензликом із котячої шерсті. Найпростішим і найдоступнішим є малювання пальцем. Квіти, ягоди калини – все це можна створити, лише вмочивши палець у фарбу і залишивши відбиток на папері. Саме таку техніку виконання петриківки найбільше полюбляють наймолодші вихованці Марії Федорівни. Своєрідною емблемою розпису є «цибулька». Цей елемент має таку назву тому, що нагадує відбиток цибулини, розрізаної навпіл. У центрі Петриківки є навіть пам'ятник цибульці. Барвиста цибулька – символ єдності українського народу. Без неї неможливо уявити петриківський розпис. Ягідка, яку митці виконують у центрі квітки, означає продовження нашого роду, продовження славної петриківки. У наш час особливо важливо зберегти живу традицію цього розпису.

¹ Пишемо «самчицький» відповідно до: Горпинич В. О. Словник географічних назв України (топоніми та відтопонімі прикметники) / Ін-т укр. мови НАНУ. Київ : Довіра, 2001. С. 371 («Самчики, -ів, Хм, Старокостянтинівський р-н, сáмчицький, неправ. самчиківський»). – Прим. ред.

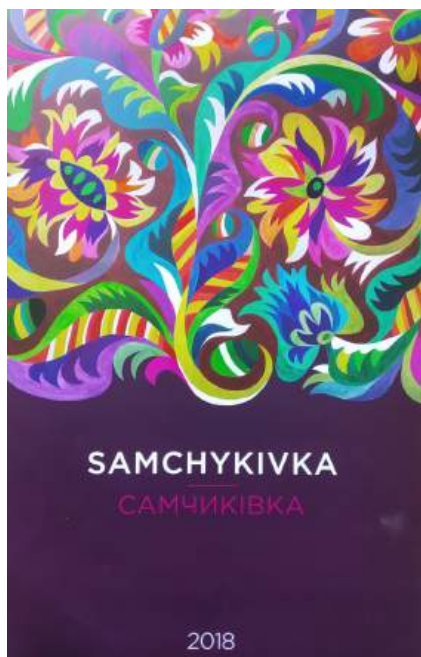

Педагогічне кредо Нелі Василівни – слова Леся Курбаса: «Розбудити фантазію, виростити їй крила та навчити літати». Ще одна відома цитата відомого українця: «Митець той, хто у відчутті творчому сильніший від існуючих категорій». А хто краще творчо відчуває, ніж народний майстер, який, споглядаючи навколишній світ крізь призму традицій, інтерпретує його, створює особливі образи, зрозумілі нам на підсвідомому рівні. Такі відчуття виникли в Нелі Василівни від побачених уперше у 2017 році світлин **самчицького розпису**. «Барвисті мальовки зачаровували і ніби запрошували спробувати створити щось своє, – каже вчителька. Перші роботи, які прикрасили стіни закладу освіти, – копії відомих майстрів. Пізніше запропонувала учням створити квітку-метелика, квітку-перчинку... І відтоді я зрозуміла, що мої учні обов'язково будуть знайомитися з самчицьким розписом. Приємним сюрпризом стали модельні програми НУШ з мистецької освітньої галузі: в них звернули увагу на такий майже забутий та самобутній розпис».

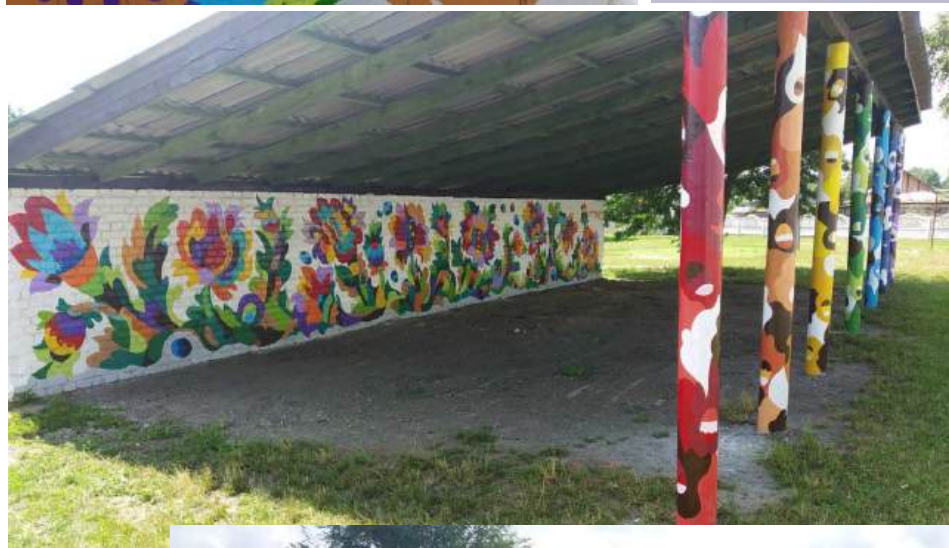
Має він свої коріння в селі Самчики Старокостянтинівського району Хмельницької області, звідси й назва. Зародився наприкінці XIX – на початку XX століть і поширився на південно-східній Волині, на межі з Поділлям. У місцевих населених пунктах була давня традиція: розмальовувати хати рослинними візерунками, як і в Петриківці. Вони були не лише окрасою оселі, а й оберегом. Вважалося, що чим гарніше розмальована хата, тим краща господиня. А ще за малюнками розпізнавали, чи є у хаті «дівка до видання».

Самчицький розпис – це вишукана робота, яка вражає красою та деталізацією. Ця техніка передбачає використання різноманітних орнаментів, які традиційно використовувалися для прикраси стін у домівці, різних побутових речей, а іноді й одягу. Основна тематика цього розпису – рослинні мотиви у найрізноманітніших інтерпретаціях. Кожен орнамент має свою назву, за якою його одразу можна розпізнати. Найчастіше зустрічаються в роботах художників барвінок, соняхи, рожа, колоски, маки, дзвоники, ягідки, бруньки, гілочки, листочки, дерева та тварини. На малюнках квіти стають казковими, фантастичними рослинами, набувають неперевершеного українського колориту.

Та з приходом совєцької влади самчицький розпис майже зник. Відновив його вже у 1960-х роках український етнограф Олександр Пажимський. Наказом Міністерства культури України від 4 липня 2019 року № 510 «Традицію декоративного розпису села Самчики» включено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ КОВЧ – учитель біології та основ здоров'я в КЗЗСО «Луцький ліцей № 4 імені Модеста Левицького Луцької міської ради». Багато літ був директором опорного закладу освіти «Гірниківський ліцей Ратнівської селищної ради».

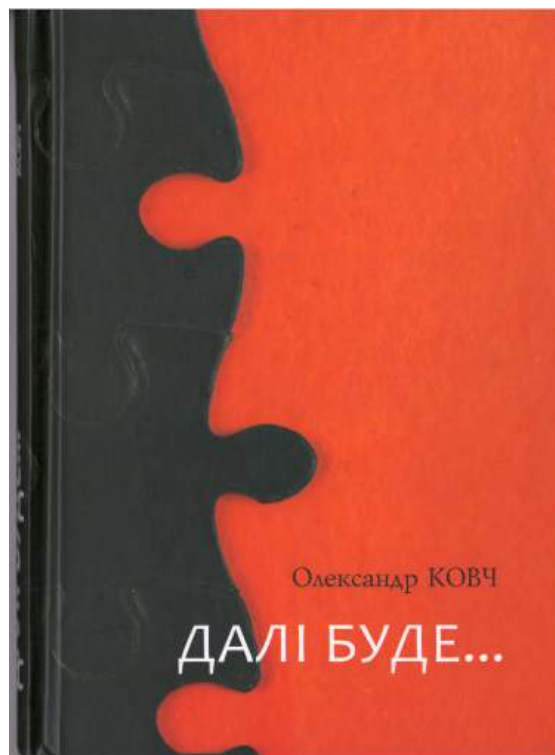
Він поєднує освітянську діяльність із літературною, друкує перші свої вірші ще в 1990 році в районній газеті «Ратнівщина». А торік у Волинській обласній бібліотеці для юнацтва та в Ратнівській публічній бібліотеці-філії комунального закладу «Центр культурних послуг» Ратнівської селищної ради презентував поетичну збірку «Далі буде...».

Декілька творів із цієї книжки ми вмістили в попередньому номері „Педагогічного пошуку“, в цьому – ще одна добірка з неї.

Одягнімо вишивані лати!
Голови – гордо вгору!
Нам справді ще є що сказати.
Ми – нащадки козацького роду!
І є серед нас титани,
Що кляту орду спинили!
І небо на плечах тримати
Їм вистачить точно сили!
Бурхливим зметемо потоком
Весь бруд, що збирали віками!
Піднімемо стяг свій високо!
Були ми і є козаками!

І плакав Квітень, утирав сльозу.
Весна встеляла шлях і снігом, й цвітом...
І тільки Ангел, що спинив грозу,
Прозорі крила розпростер над світом.
Він не один, їх, мабуть, легіон.
Нас бережуть від небезпек щодня.
Залізо плавиться і кришиться бетон,
Та не горить їх ангельська броня.
Бо в ній – солоні сльози матерів,
Бо в ній – коханих ніжні поцілунки,
А ще – веселий щебет дітлахів...
Такі ніхто не знищить обладунки!

Й вони стоять, спинаючи грозу,
Що йде зі сходу і гримить над світом.
Тамує Квітень зрамдливу сльозу,
Й Весна встеляє шлях... Не снігом... Цвітом...

Світ нітрохи не став чорно-білим,
Хоча й міг... Що душею кривити?
Українські серця скрижаніли,
Але не перестали любити...
І цвістимуть троянди червоно,
Синій льон, жовтий сонях у полі...
Й напинатиме вітер солоний
Знов вітрила в морях пурпурові...
Й не спинити життя навіть танком,
Як весну не спинити ніколи!
І ще будуть рожеві світанки...
Світ залишиться кольоровим!!!

Кожен з нас, мов оголений нерв,
Мов відкрита скривавлена рана...
Бо збирає війна без перерв
Свій ясир – на потіху тирану...
Кожен з нас – під напругою дріт.
Усі разом ми – наче багаття!
Лютий ворог прийшов до воріт...
Що залишиться з нього? Лиш дрантя!
Бо ми кожен – в обіймі патрон,
Бо ми кожен тепер – Україна!
І всі б'ються серця в унісон...
Наша ціль – Перемога єдина!

Я прийду сьогодні у твій сон...
Хай він мирним буде і спокійним.
Не ревітимуть сирени за вікном,
Наша армія тримається надійно.
Я присяду поряд лиш на мить,
На краєчок ліжка... Усміхнуся...
Знаєш, нам ще жить і жить...
Я вже зовсім скоро повернуся...
Ну, а поки що ти лиш у снах...
Й попереду – нелегка дорога...
Та буяє барвами весна,
А за нами буде Перемога!

Розбуди мене вранці, як зажевріє небо на сході,
Коли місяць сховається тихо за виднокрай.
Ми зустрінемо день, що на землю поволі приходить,
І несе Перемогу з собою... Так буде! Ти знай!
Розбуди мене вранці... Коли в тиші ще чути
стук серця,
Коли довгі ще тіні у сірій ранковій імлі...

Коли верби вдивляються в плесо, неначе в
люстерце...

Так і буде у перший день після війни...
Розбуди мене... Чуєш? І разом не будемо спати...
Будем сонце стрічати, сміятись, кричати усі...
Розбуди мене вранці... Хай стихнуть усі
канонади...
І срібляться хай квіти в прозорій ранковій росі...

В прямому етері війна
Збирає криваву данину.
Героїв нових імена
Дізналася Україна.
І день пролітає за днем
Без пауз на відпочинок.
Знов ворог з вогнем і мечем
Прийшов у наш мирний будинок.
Та ми вже не боїмось!
Плечем до плеча і – до бою!
Не мріялось навіть – збулось,
Ми всі, Україно, з тобою!

Нам до снаги перевернути гори,
Перепливати найглибший океан,
Пірнути у бездонне синє море,
Підняти вгору – як аероплан.
Нам дуже просто повернути ріки
І зовсім легко вирубати ліс...
Сказати, що віднині і навіки
Ми заживемо краще і без сліз...
Та посеред турбот всіх повсякденних
І щогодинних, щосекундних мрій
Ми забуваємо про скромність і смиренність
І про останній зла й добра двобій...

Сни, що нам не дають спати...
Новини, що в ступор вводять...
Хіба нам до цього звикати?
Втікати? Якось не виходить...
Нас пробують знов налякати,
Нагнати жаху щосили...
Хіба нам до цього звикати?